

УДК 340.13
Риженко А. О.
студ. гр. Ю-118 ЗНТУ

**ВИДИ ЗАКОНОДАВЧИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ ТА ЄВРОСОЮЗІ:
ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА**

Розглядаючи зміст і структуру законодавчого процесу в Європейському Союзі, слід враховувати, що право ЄС є специфічною щодо національного й міжнародного права наднаціональною правовою системою, норми якої

регулюють суспільні відносини, що виникають у процесі створення й функціонування європейських інтеграційних об'єднань.

Джерела європейського права за юридичною силою поділяють на первинні (установчі договори) і вторинні (регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки). Відповідно до положень Лісабонського договору 2007 р. правові акти, ухвалені згідно із законодавчою процедурою, є законодавчими актами, а всі інші акти віднесені до незаконодавчих. Поняття законодавчого процесу в Європейському союзі охоплює різні процедури прийняття органами ЄС нормативно-правових актів вторинного права.

У межах Євросоюзу використовуються два види законодавчих процедур – звичайна й спеціальна. Звичайна законодавча процедура полягає в спільному ухваленні Європарламентом та Радою регламенту, директиви або рішення за пропозицією Комісії. У рамках цієї процедури Європарламент має право абсолютного вето. Можна виділити такі етапи розгляду і прийняття законодавчих актів за звичайною законодавчою процедурою:

а) комісія подає пропозицію до Європарламенту та Ради;

б) перше читання: Європарламент ухвалює свою позицію в першому читанні та повідомляє про неї Раді. Якщо Рада затверджує позицію Європарламенту, зазначений акт ухвалюється в формулюванні, що відповідає позиції Європарламенту. Якщо Рада не затверджує позицію Європарламенту, вона ухвалює свою позицію в першому читанні та повідомляє про неї Європарламенту. Рада інформує Європарламент у повному обсязі про причини, що спонукали її до ухвалення власної позиції в першому читанні. Комісія в повному обов'язково інформує Європарламент про свою позицію;

в) друге читання: якщо протягом трьох місяців після цього повідомлення Європарламент: 1) затверджує позицію Ради в першому читанні або не приймає рішення - зазначений акт вважається ухваленим у формулюванні, яке відповідає позиції Ради, 2) відхиляє позицію Ради в першому читанні більшістю голосів - запропонований акт вважається не ухваленим, 3) пропонує зміни до позиції Ради в першому читанні більшістю голосів, то текст, змінений таким чином, передається Раді та Комісії, які надають висновок щодо цих змін. Якщо Рада протягом трьох місяців після отримання змін від європейського Парламенту діючи кваліфікованою більшістю: 1) затверджує всі ці зміни - цей акт вважається прийнятим, 2) не затверджує всі ці зміни - Голова Ради за згодою Голови Європарламенту протягом шести тижнів скликає засідання Погоджувального комітету. Погоджувальний комітет має досягти згоди щодо спільного тексту кваліфікованою більшістю членів Ради або їхні представники та більшістю членів, що представляють Європарламент, протягом шести тижнів від дати його скликання на основі позицій Європарламенту та Ради в другому

читанні. Якщо протягом цього періоду Погоджувальний комітет не затверджує спільний текст, запропонований акт вважається не ухваленим;

г) третє читання: якщо Погоджувальний комітет затверджує спільний текст, Європарламент, діючи більшістю поданих голосів, та Рада, діючи кваліфікованою більшістю, мають 6 тижнів від дати затвердження для ухвалення відповідного акту згідно з погодженим текстом. Якщо їм це не вдалося, запропонований акт вважається не ухваленим.

Законодавчі акти, прийняті за звичайною законодавчою процедурою, підписуються Головою Європарламенту та Головою Ради, публікуються в офіційному віснику Європейського Союзу й набувають чинності з дати, вказаної в них, або за відсутності такої - на двадцятий день після їхнього опублікування.

В окремих випадках, передбачених договорами, ухвалення регламентів, директив або рішень Європейським Парламентом за участю Ради ними або Радою за участю Європарламенту є спеціальною законодавчою процедурою що вона не потребує спільного прийняття законів. Законодавчий акт ухвалюється безпосередньо одним із нормотворчих інститутів ЄС: Європарламентом (після схвалення Радою) або одноособово Радою після схвалення Європарламентом Цей порядок відомий у доктрині як «процедура санкціонування». Європарламент (після отримання висновку Комісії та за згодою Ради) має право встановлювати правила та загальні умови, що регламентують виконання обов'язків державами – членами ЄС; детальні положення, що регулюють застосування права на проведення розслідування створеним Європарламентом Тимчасовим слідчим комітетом, правила та загальні умови, що регулюють виконання обов'язків права омбудсмена у деяких законодавчих сферах для прийняття рішень Радою необхідна згода Європарламенту. Він має схвалити проект або відхилити його без подальших правок (скористатися правом вето), а Рада не може діяти всупереч позиції Європарламенту. До спеціальних законодавчих процедур належить процедура консультацій, у рамках якої Європарламент формулює висновок щодо проекту законодавчого акту перед прийняттям його в Раді. Рада не зобов'язана брати до уваги думку Європарламенту, але згідно з рішенням Суду Справедливості вона не може прийняти рішення без отримання такого висновку.

Отже, нині в нормотворчій практиці Євросоюзу основною процедурою прийняття рішень є звичайна законодавча процедура. Вона розширює нормотворчі повноваження Європарламенту й тим самим підвищує його роль в інституційному механізмі ЄС. Спеціальні законодавчі процедури використовуються для вирішення обмеженого кола питань, визначених в установчих договорах. Об'єднує дві законодавчі процедури необхідність застосування мають принципи субсидіарності (всі проблеми, які можуть

ефективно вирішуватися на місцях, повинні перебувати в компетенції муніципальних органів як найбільш близьких до населення). Згідно з Протоколом про застосування принципів субсидіарності та пропорційності в усіх випадках, коли йдеться про прийняття нового законодавчого акту, його проекти мають бути передані національним парламентам для встановлення їхньої відповідності принципу субсидіарності. Відмова не менш як третини національних парламентів підтримати законопроект практично зупиняє законодавчу процедуру й вимагає або суттєвого доопрацювання законопроекту, або його остаточного відхилення.

Таким чином, існують суттєві відмінності між законодавчими процедурами в Україні та Євросоюзі. Передусім це стосується суб'єктів законодавчого процесу: якщо в Україні прийняття законів є виключною компетенцією Верховної Ради – парламенту України, то в Євросоюзі прийняття законодавчих актів здійснюється наднаціональними органами – Радою ЄС, Комісією ЄС, Європарламентом. У національній правовій системі поняття законодавчого процесу вживається для позначення порядку прийняття законів – актів вищої юридичної сили, тоді як в європейському праві законодавчий процес охоплює процедури прийняття органами ЄС різних нормативно - правових актів (джерел вторинного права). Відрізняються також види законодавчих процедур і стадії, з яких вони складаються. Для ефективної співпраці з основними інститутами ЄС і задля виконання завдань, поставлених Угодою про асоціацію з ЄС, Україна має враховувати особливості нормотворчого процесу й специфіку джерел європейського права. Подальше наукове дослідження окресленої проблематики сприятиме пошуку найбільш оптимальних шляхів узгодження національного та європейського права, запобіганню колізій між ними, удосконаленню вітчизняної нормотворчої практики.